

ΑΡΧΑΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Ομάδα:

Ντόνη Αριάννα

Ξάνθη Μαρία

Παπαγιάννη Ελένη

Πετσίνη Σοφία

Αρχαϊκή εποχή

Η περίοδος της αρχαίας ελληνικής ιστορίας από περίπου το 750 π. Χ. έως το 479 π. Χ. ονομάζεται αρχαϊκή εποχή. Ο όρος 'αρχαϊκή εποχή' προέρχεται από την αρχαιολογία.

Εκείνη την εποχή, ο Κλεισθένης θεμελίωσε την αθηναϊκή δημοκρατία. Θυμόμαστε όμως ότι τα όρια είναι ρευστά και ότι κατά κανόνα ο χωρισμός μιας ιστορικής εξέλιξης σε περιόδους, σε φάσεις κλπ. είναι αυθαίρετος, όπως αυθαίρετο είναι και να καθορίζεται κάποια χρονολογία ως όριο ανάμεσα στη μία και την άλλη περίοδο. Αυτό δε μας εμποδίζει να αναζητούμε κάθε φορά και να μελετούμε, πέρα και πίσω από τα συγκεκριμένα γεγονότα, τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου.

Πόλη-κράτος

- Η γένεση της πόλης-κράτους: οι ιστορικοί χρησιμοποίησαν τον όρο «πόλης- κράτους » για να δηλώσουν την έννοια του χώρου και συγχρόνως της οργανωμένης κοινότητας ανθρώπων κάτω από μια εξουσία. Η οργάνωση προϋποθέτει την κυριαρχία σε συγκεκριμένο χώρο, που αντιστοιχεί σε όρια μιας πόλης ή μιας ευρύτερης περιοχής μαζί με την πόλη, και τη συγκρότηση εξουσίας για την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων.
- Έτσι η πόλη-κράτος παρουσιάζει τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία:
- 1) Από άποψη γεωγραφική, διαμορφωνόταν συνήθως σε ένα χώρο, κέντρο άσκησης της εξουσίας, τειχισμένο τις περισσότερες φορές, που ονομαζόταν πόλις ή άστν, και σε μια ευρύτερη περιοχή γύρω απ' αυτόν, καλλιεργήσιμη με διάσπαρτους μικρότερους οικισμούς, τις κώμες, που ήταν η ύπαιθρος χώρα.
- 2) Από άποψη οργανωτική, οι κάτοικοι της πόλης-κράτους, δηλαδή οι πολίτες, συμμετείχαν στη διαχείριση των κοινών και έπαιρναν μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος στη λήψη των αποφάσεων. Έτσι, ο τρόπος άσκησης της εξουσίας και η συμμετοχή ή μη των πολιτών σ' αυτήν όριζε το άλλο συστατικό της στοιχείο, το πολίτευμα. Ανεξάρτητα από τον τρόπο λειτουργίας του πολιτεύματος, γίνεται κατανοητό ότι οι πολίτες είχαν τρεις βασικές επιδιώξεις που παράλληλα αποτελούσαν και προϋποθέσεις ύπαρξης της πόλης-κράτους: την ελευθερία, την αυτονομία και την αυτάρκεια. Οι πολίτες δηλαδή αγωνίζονταν για την ανεξαρτησία τους υπερασπίζοντας την ελευθερία της πόλης, συνέβαλλαν στη διακυβέρνηση με νόμους που οι ίδιοι είχαν θεσπίσει για να επιτύχουν την αυτονομία της και συμμετείχαν στην παραγωγή για να καλύψουν τις ανάγκες τους και να ενισχύσουν την αυτάρκεια της πόλης τους.

Συνοικισμός

- Η συγκρότηση των πόλεων-κρατών συνδέεται άμεσα με τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν στις ομηρικές κοινωνίες. Οι συνθήκες αυτές, που ήταν διαφορετικές από περιοχή σε περιοχή, οδήγησαν προοδευτικά στη μετεξέλιξη των ομηρικών κοινοτήτων σε πόλεις-κράτη. Την περίοδο των μετακινήσεων τμήματα των ελληνικών φύλων πιθανότατα αυτονομήθηκαν, απέκτησαν στη συνέχεια μόνιμη εγκατάσταση και σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες. Στην προ-σπάθειά τους αυτή ίσως να αναμείχθηκαν και με τμήματα άλλων φύλων. Σύμφωνα με αυτή την εκδοχή οι πρώτες πόλεις-κράτη πρέπει να σχηματίστηκαν στα παράλια της Μ. Ασίας στη διάρκεια του πρώτου αποικισμού.
- Αντιθέτως, στον ελλαδικό χώρο ο σχηματισμός πιθανώς να ακολούθησε διαφορετική πορεία: ή ανεξαρτητοποιήθηκαν τμήματα διαφορετικών φύλων και οργανώθηκαν μεταξύ τους ή γειτονικές κοινότητες ενώθηκαν σε ενιαίο χώρο ή, ακόμα, από κώμες (χωριά) αποσπάστηκαν ομάδες και συγκρότησαν δική τους ενιαία διοίκηση. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις κάνουμε λόγο για συνοικισμό. Επομένως, οι πόλεις-κράτη δεν οργανώθηκαν συγχρόνως και με τον ίδιο τρόπο.

Β' ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ

ΣΗΜΑΣΙΑ Β' ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΥ

Η αποικιστική εξάπλωση επανασύνδεσε τους Έλληνες με τη Μεσόγειο και είχε σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία και την πολιτιστική εξέλιξη. Όλα τα στοιχεία που καθορίζουν τον ελληνικό πολιτισμό, όπως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, οι πολιτικές πρακτικές, οι αισθητικές αντιλήψεις και ο τρόπος ζωής, οι Έλληνες τα μετέφεραν στις νέες τους πατρίδες. Στις επαφές τους με τους γηγενείς πληθυσμούς έδωσαν πολιτιστικά στοιχεία και πήραν. Η πλέον χαρακτηριστική περίπτωση είναι η διάδοση της γραφής· το χαλκιδικό αλφάβητο, διαδόθηκε από τους Χαλκιδικείς και έγινε στη συνέχεια το πρότυπο διαμόρφωσης του λατινικού.

- Ο όρος προέρχεται από το ρ. αποικίζω (στέλνω μακριά από τον οίκο, από την πατρίδα) και δηλώνει την αναγκαστική μετακίνηση, την εγκατάσταση σε άλλη περιοχή και τη δημιουργία νέας πόλης. Το φαινόμενο αυτό διαφέρει από την εξάπλωση των ελληνικών φύλων στα μικρασιατικά παράλια. Η ίδρυση αποικιών ήταν επιχείρηση οργανωμένη εξ ολοκλήρου από τη μητέρα-πόλη. Οι αποικίες, ωστόσο, ήταν νέες πόλεις-κράτη, αυτόνομες και αυτάρκειες. Οι δεσμοί τους με τις μητέρες-πόλεις ήταν χαλαροί, σε μερικές περιπτώσεις ανύπαρκτοι, ενώ σε σπάνιες περιπτώσεις οι σχέσεις ήταν εχθρικές.
- Τα αίτια που συνέβαλαν στην ίδρυση των αποικιών ήταν:
- 1) η στενοχώρια, δηλαδή το πρόβλημα που προέκυψε από την αύξηση του πληθυσμού και τις περιορισμένες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης
- 2) η έλλειψη πρώτων υλών, ιδιαίτερα μετάλλων·
- 3) η αναζήτηση νέων αγορών για την προμήθεια και την πώληση αγαθών·
- 4) οι εσωτερικές πολιτικές κρίσεις που οδηγούσαν σε απομόνωση μια ομάδα των κατοίκων·
- 5) οι γνώσεις που διέθεταν για τους θαλάσσιους δρόμους και τις περιοχές εγκατάστασης·
- 6) ο ριψοκίνδυνος χαρακτήρας των Ελλήνων εκείνης της εποχής, όπως αντανακλάται μέσα από την Οδύσσεια.

Οπλιτική φάλαγγα

- Το πρώτο μισό του 8ου αιώνα διαδόθηκε μία νέα τακτική μάχης, γνωστή ως οπλιτική φάλαγγα, καθώς η μάχη διεξαγόταν ανάμεσα σε δύο μεγάλους στρατιωτικούς σχηματισμούς, αποτελούμενους από οπλίτες. Χρησιμοποιούν πια μαζικούς σχηματισμούς από βαριά οπλισμένο πεζικό, τους λεγόμενους οπλίτες. Οι οπλίτες πολεμούν σε σχηματισμούς, κατά φάλαγγες. Βασικά στοιχεία είναι ο τύπος της ασπίδας, η χρήση του δόρατος, η εκπαίδευση και η άσκηση ολόκληρου του σχηματισμού. Αυτό είναι που δημιουργεί την χαρακτηριστική ελληνική ιδέα του θάρρους, της γενναιότητας του οπλίτη.
- Η κοινωνική και πολιτική βάση της νέας τακτικής διαφοροποιείται από την προηγούμενη μέθοδο της στρατιωτικής αριστοκρατίας. Η οπλιτική φάλαγγα χρειάζεται πιο πλατιά κοινωνική βάση, μεγάλο αριθμό εκπαιδευμένων πολεμιστών, που κινούνται ως ομάδα. Το γεγονός ότι οι πολεμιστές στην αρχαϊκή εποχή οφείλουν να αποκτούν οι ίδιοι τη στολή και τα όπλα του οπλίτη, σημαίνει ότι αυτή η μεσαία τάξη θα αρχίζει να απαιτεί μερίδιο στην πολιτική εξουσία, σπάζοντας το μονοπώλιο των αριστοκρατών.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ

Με την ίδρυση των πόλεων κρατών, καταργήθηκε η βασιλεία.

Έπειτα επικράτησε η αριστοκρατία.

Το πολίτευμα μεταβλήθηκε σε ολιγαρχικό (Σπάρτη)

Αργότερα, επικράτησε η τυραννίδα.

Η Αθήνα ήταν η πρώτη που υιοθέτησε τη δημοκρατία, δημιουργήθηκε η εκκλησία του δήμου(ισηγορία, ισονομία)

Οικονομία

- Η οικονομική κρίση που υπήρχε αντιμετωπίστηκε από τα εξής:
- Ανάπτυξη βιοτεχνίας και εμπορίου
- Κατακτητικοί πόλεμοι και εδαφική επέκταση
- Ίδρυση αποικιών
- Κοπή και χρήση νομίσματος

Περσικοί πόλεμοι

- Αφορμή των πολέμων ήταν η ατυχής εξέγερση των Ελλήνων της Ιωνίας
- Η πρώτη απόπειρα επέκτασης των Περσών στον ελλαδικό χώρο δεν είχε αίσιο τέλος. Κατέληξε σε καταστροφή του στόλου τους, στο ακρωτήριο του Άθω. Ωστόσο, ο στρατός τους υποχρέωσε σε υποταγή τους Έλληνες της Θράκης και της Μακεδονίας. 1) Η πρώτη οργανωμένη περσική εκστρατεία είχε χαρακτήρα ναυτικής επιχείρησης και στόχευε στην τιμωρία των Ερετριέων και των Αθηναίων. Τελείωσε με τη μάχη στο Μαραθώνα, όπου οι Πέρσες νικήθηκαν από τους Αθηναίους και τους Πλαταιές. Καθοριστικής σημασίας ήταν η συμβολή του Μιλτιάδη. 2) Η δεύτερη συστηματικά οργανωμένη εκστρατεία έγινε υπό την αρχηγία του Ξέρξη με συγκέντρωση πολυπληθών θαλάσσιων και χερσαίων δυνάμεων και στόχευε στην κατάκτηση ολόκληρου του ελλαδικού χώρου. Οι ελληνικές πόλεις μπροστά στον περσικό κίνδυνο συγκάλεσαν συνέδριο στην Κόρινθο, όπου αποφάσισαν τη συγκρότηση αμυντικής συμμαχίας κατά των Περσών. Μέσα από μια σειρά συγκρούσεων –Θερμοπύλες (Λεωνίδα), Αρτεμίσιο, Σαλαμίνα (Θεμιστοκλής), Πλαταιές (Παυσανίας), Μυκάλη– οι Έλληνες αντιμετώπισαν τους Πέρσες και τους υποχρέωσαν να εγκαταλείψουν με τα υπολείμματα του στρατού τους τον ελλαδικό χώρο.

Γλώσσα και Θρησκεία

- Οι ελληνικοί πληθυσμοί ήρθαν σε επαφή με πλήθος λαούς και οι πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις πολλαπλασιάστηκαν. Από την ελληνική πλευρά, ιδιαίτερα αισθητές τον 7ο π. Χ. αιώνα είναι οι ανατολικές επιδράσεις, που οι περισσότερες, όπως και θα το περιμέναμε, οφείλονται στο συναπάντημα των ελληνικών αποικιών της Μικράς Ασίας με τους ανατολίτες γειτόνους τους.
- Τα διάφορα ελληνικά φύλα εξακολούθησαν φυσικά να μιλούν καθένα τη διάλεκτό του, όπως και ο κάθε τόπος το ιδίωμά του και οι γλωσσικές αποκλίσεις μεταφέρονταν και στις αποικίες, που πάλι η καθεμιά τους κρατούσε τη διάλεκτο και το ιδίωμα της μητρόπολης. Γλώσσα κοινή στα αρχαϊκά χρόνια δεν είχε σχηματιστεί.
- Εξαιρετική θέση κρατούσε στην κοινωνική ζωή των αρχαϊκών αιώνων η θρησκεία.
- Χαρακτηριστική ήταν η ραγδαία αύξηση της σημασίας του μαντείου των Δελφών.

Πολιτισμός

- Χαρακτηριστικά έργα τέχνης της αρχαϊκής εποχής είναι οι κούροι και οι κόρες. Πρόκειται για αγάλματα που αναπαριστούν άντρες και κοπέλες. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τους είναι το αρχαϊκό μειδίαμα, δηλαδή το αινιγματικό τους χαμόγελο. Παλαιότερα είχε διατυπωθεί η άποψη ότι το αρχαϊκό μειδίαμα οφείλεται στην αδεξιότητα των γλυπτών, δεδομένου ότι η μαρμαρογλυπτική ήταν μία «νεογέννητη» τέχνη. Σήμερα πιστεύουμε ότι το χαμόγελο είναι εσκεμμένο.
- Τα χαρακτηριστικά της μορφής κάθε θεού γίνονται κοινά σε πανελλήνιο επίπεδο και ορισμένοι τόποι λατρείας εξελίσσονται σε πανελλήνια ιερά με φήμη και πέρα από τα ελληνικά όρια, όπως συμβαίνει με τους Δελφούς κ.α. Μία πόλη που ενδιαφέρεται να ιδρύσει αποικία συμβουλεύεται το Μαντείο των Δελφών. Η Πυθία ύστερα από επικοινωνία με τον Απόλλωνα, το θεό του φωτός και της μουσικής, έδινε χρησμό για την κατάλληλη τοποθεσία. Συγχρόνως όμως ήταν ένας οργανισμός με πολιτικό ρόλο. Έτσι, το Μαντείο των Δελφών συγκέντρωνε πληροφορίες για κάθε γωνιά του γνωστού κόσμου. Ο χρησμός βασιζόταν σε αντικειμενικά κριτήρια.
- Την αρχαϊκή εποχή, ο ποιητικός λόγος αποκτά προσωπικό ύφος, εκφράζει βιώματα και συναισθήματα. Ο πεζός λόγος μέσα από τη σκέψη των πρώτων φιλοσόφων επιχειρεί να εξηγήσει τη δημιουργία του κόσμου αλλά και να αφηγηθεί ήθη, έθιμα λαών, δημιουργώντας τα πρώτα δείγματα ιστορικής γραφής. Η τέχνη, στην αρχή, ήταν επηρεασμένη από πρότυπα της Ανατολής (ανατολίζουσα φάση), στη συνέχεια όμως διαμόρφωσε χαρακτηριστικά που πρόβαλλαν τις ελληνικές αισθητικές αντιλήψεις. Στους αρχαϊκούς χρόνους δημιουργήθηκαν δύο βασικοί αρχιτεκτονικοί ρυθμοί, ο δωρικός και ο ιωνικός, σε εντυπωσιακό σημείο η κεραμική τέχνη με το μελανόμορφο και ερυθρόμορφο ρυθμό.

ΤΕΛΟΣ

- Πηγές:
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%B5%CF%80%CE%BF%CF%87%CE%AE
- <http://www.ancient-greek-history.com/el/arhaia-elliniki-istoria-el/arxaiki-epoxi-el>
- <http://ebooks.edu.gr/new/books-pdf.php?course=DSGL-A102>
- Google images